

незалежності органів місцевого самоврядування, основу якої становлять місцеві бюджети.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Щербина І.Ф. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2008 рік / А.Ю. Рудик, В.В. Губенко, І.В. Самчинська - ІБСЕН, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи», USAID – К.: 2009.-156 с.
2. Місцеві фінанси: Підр. / За ред. О. П. Кириленко.– К.: Знання, 2006. – 677 с.
3. Огонь Ц. Г. Доходи місцевих бюджетів та напрямки їх реструктуризації // Фінанси України. – № 1. – 2006. – С.3–12.

4. Павлюк К. В. Формування доходів місцевих бюджетів // Фінанси України. – № 4. – 2006. – С.24–37.

5. Бюджетний кодекс України від 21.06.2001. № 2542-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001.– № 37. – С.189.

6. Європейська хартія місцевого самоврядування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

7. Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні” № 280/97- ВР від 21.05.07 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – №24.

8. Плугатар О. А. Проблеми та шляхи реформування податку на прибуток / О. А. Плугатар, Т. О. Кравченко//Екон. простір. – 2008. - № 12/2. –С. 138 – 143.

Анотація. В статье рассматриваются теоретические и практические аспекты формирования доходов местных бюджетов в Украине. Проанализированы состав доходов местных бюджетов и формы мобилизации ресурсов в местные бюджеты низкого уровня. Обоснована необходимость и предложены направления увеличения собственных доходов местных бюджетов.

Ключевые слова: бюджет; местный бюджет; финансовые ресурсы бюджета; доходы бюджета; трансферты; местных налогов и сборах.

Summary. The article discusses theoretical and practical aspects of the incomes of local budgets in Ukraine. Analyzed the composition of the incomes of local budgets and forms of mobilization of resources to the lowest level of local budgets. The necessity and suggests areas to increase their own revenues of local budgets.

Keywords: budget, local budget, financial resources budget revenues, transfers, local taxes and fees.

*Рецензент к.е.н., доцент ХНЕУ Нескородєва І.І.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Токмакова І.В.*

УДК 346.54

ВПЛИВ ЕВОЛЮЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА РОЗВИТОК СУЧАСНОГО РИНКОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Гуренко А.В., к.е.н., доцент (ДІЗТ)

У статті систематизовано найбільш суттєві моменти ринкових перетворень. Викладено думка автора відносно еволюційного розвитку сучасного ринку Розкрито вплив виявлених проблем на подальший розвиток економічної науки. Наведено напрями поширення теоретико-методологічних підходів до формування системи знань про ринок.

Ключові слова: ринок, еволюційний розвиток, етапи становлення, модель ринкового господарства, перетворення, ринкові відносини, новітні підходи.

Актуальність. Динамічний розвиток суспільства, прискорення та інтенсифікація технічних, технологічних, інформаційних, соціальних та інших відтворювальних процесів стають причиною того, що сучасні тенденції господарювання вимагають ґрунтовного вивчення та перегляду думок відносно впливу еволюційних

процесів на розвиток сучасного ринкового господарства.

Наукові дослідження підтверджують, що на кожному етапі розвитку суспільства, як правило, виникають галузі економіки – «лідери», які згодом формують навколо себе специфічне ринкове середовище. Нові напрями породжуються взаємодією зовнішніх і внутрішніх чинників та проявляються у зміні структури економіки та суб'єктів господарювання. Ринок і процеси, що відбуваються на ньому, пов'язані з еволюційним світоглядом, згідно з яким усі системи знаходяться у процесі постійних та причинно-обґрунтованих змін. Це означає, що у теоретико-методологічному контексті сучасний стан ринку розглядається як результат минулого та умова майбутнього, а механізм змін пов'язаний із мінливістю, спадкуванням та відбором. Застосування загальних підходів та принципів розвитку господарських відносин відкриває нові перспективи, але водночас формує низку труднощів як філософського, так і загально-практичного характеру.

Аналіз складових еволюції ринкових процесів передусім торкається проблем теорії знання, зокрема питання про вплив різноманітних філософських систем на сучасний ринок. Актуальність цих питань підтверджується тим, що поява нового знання спонукає економістів звертатися до нових підходів відносно закономірностей і причин соціально-економічних явищ, що обумовлює перегляд базисних гіпотез теорії індивідуального вибору, на якому базується сучасна економічна теорія. При цьому швидкість змін, гнучкість та пристосування соціальних структур дозволяє спостерігати за цими процесами у реальному часі, що відкриває широкі можливості для емпіричного аналізу з економічної та управлінської точки зору.

Аналіз останніх досліджень. Досвід теоретичних розробок стосовно передумов розвитку сучасного ринку знайшов прояв у різних науково-практичних, методологічних, методичних роботах вітчизняних дослідників: Белявцева М.І., Біленка Т.І., Дорофійенка В.В., Савоценка А.С., Фінагіної О.В., Шестопалової Л.В., Шепіленко О.В., Яхєєвої Т.М. та ін. [1, 2, 3, 4, 5]. Коло питань досліджень цих авторів визначає подальші перспективи вивчення. Серед зарубіжних дослідників ринків окремих країн найбільший інтерес становлять роботи Тюльза Р., Бредлі Е., Шарпа У., Бейлі Дж., Валтера І., Міллера М., Хайєка Ф., Уінтера С., Магнусона Л., Ходжсона Д., Вітта У. [4; 7; 8].

Мета дослідження та виділення невирішених питань загальної проблеми. Враховуючи актуальність окреслених питань, автор має на меті визначити й окреслити еволюційні процеси та їх вплив на розвиток ринкового господарства. Формулювання загальних та найбільш суттєвих моментів ринкових перетворень, що переважно обговорюються і висвітлюються

представниками сучасних наукових шкіл, дозволять надати власну думку відносно існування проблем та їх впливу на розвиток економічної науки, що виникли у зв'язку з трансформаційними процесами в окремих державах, та окреслити аналітичні і практичні досягнення у цій площині.

Слід зазначити, що в більшості робіт як вітчизняних, так і зарубіжних вчених так чи інакше розглядаються аспекти функціонування окремих ринків або впливових економічних, політичних, соціальних процесів. Не менш важливим є з'ясування характеру існування ринкової системи, основних принципів, законів, інструментів, що об'єктивно забезпечує її еволюціонування. Незважаючи на чисельні звертання до питань розвитку сучасного ринку існують деякі проблеми засвоєння прийомів та інструментарію зміни стереотипів наукового мислення, недостатньо ясна перспектива практичного застосування еволюційних підходів у практичних діях. Тому внутрішня незадовільність та вузькість економічної ортодоксії все більше сприяє підвищенню інтересу до впливу еволюційних підходів на розвиток сучасного ринку.

Мета дослідження. Враховуючи актуальність окреслених питань, автор має на меті визначити й окреслити еволюційні процеси та їх вплив на розвиток ринкового господарства. Формулювання загальних та найбільш суттєвих моментів ринкових перетворень, що переважно обговорюються і висвітлюються представниками сучасних наукових шкіл, дозволять надати власну думку відносно існування проблем та їх впливу на розвиток економічної науки, що виникли у зв'язку з трансформаційними процесами в окремих державах, та окреслити аналітичні і практичні досягнення у цій площині.

Викладення основного матеріалу. Сукупність суспільних норм та інститутів формує соціальні та економічні процеси, що відбуваються під впливом еволюційних перетворень, підтримуються та формуються через цілеспрямовані дії людства. Важливою складовою органічного або спонтанного соціального укладу є ринок та інститути, на яких вони безпосередньо базуються. Ринок сформувався звичайним чином як система добровільного обміну. Загальним підґрунтям існування, функціонування і розвитку ринку є товарна форма виробництва, основу якої становлять суспільний поділ праці, економічне відокремлення виробників, відкритість матеріально й економічно відособлених господарських одиниць. Це обґрунтовується початком спеціалізації та обмінними процесами, що у певному ступені отримали розвиток у невеликих прадавніх громадах. Початкова стадія розвитку ринкового господарства мала специфічну особливість: одночасне здійснення виробництва і збуту продукції, що було надано у вигляді окремих локальних ринків, які згодом перетерпіли ліквідацію роздробленості й одержали централізовані економічні зв'язки.

Суспільний поділ праці ґрунтується на спеціалізації виробників, що виготовляють певний продукт. При цьому сама праця набуває суспільного характеру. Поглиблення суспільного поділу зумовлює появу нових галузей і зростання потреб та засобів їх задоволення, посилення взаємозв'язку між виробниками, що здійснюється через обмін продуктів праці, необхідних для життєдіяльності людей. Продукти праці стають товарами лише за умови, що їх виробляють на обмін чи продаж самостійні, незалежні, економічно відособлені виробники [2]. Внаслідок неоднорідності праці, володіння виробниками матеріальними благами використання та розпоряджання ними відбувається економічне відокремлення виробників. Кожне благо задовольняє певну потребу людей через його присвоєння. Відношення людини - носія потреби до блага, яким вона задовольняється, опосередковане іншою людиною - власником цього блага. Первинне привласнення факторів виробництва опосередковується трудовими, техніко-економічними відносинами, і його результатом є створення виробником нових благ як «своїх». Вторинне привласнення продуктів праці за товарного виробництва здійснюється через обмін продуктів праці як товарів або через їх купівлю-продаж — обіг [2].

Отже, господарючі одиниці виробляють продукцію з метою подальшого продажу за умов, що у товарах праця створює вартість товарів. Це в свою чергу стає умовою для виникнення матеріально й економічно відособлених господарських одиниць, заснованих на відповідному ринковому обміні. Поширення товарно-грошових економічних відносин свідчить про спеціалізацію та виокремлення господарської діяльності, що опосередковують обмін товарів. Виділення діяльності з обміну товарів ознаменувало появу торгівлі - діяльності людей щодо здійснення товарного обміну й актів купівлі-продажу, яка охоплює всі форми товарного обігу. Суб'єкти, що зайняті у сфері торгівлі, у свою чергу, виступають посередниками у процесах купівлі-продажу товарів і послуг на ринку.

Процес емпіричного виявлення сутності ринкових відносин виходить з того, що термін «ринку» має складне значення. По-перше, його сутнісна характеристика означає збут, який здійснюється в сфері обігу. По-друге, ринок - це система економічних відносин між людьми, що охоплюють виробництво, розподіл, обмін та споживання. Він виступає як складний механізм функціонування економіки, заснований на використанні різноманітних форм власності, товарно-грошових зв'язків і фінансово-кредитної системи. Наведене визначення свідчить, що економічні відносини та ринкова форма господарювання можливі за умов певної зрілості інститутів, продуктивних сил суспільства, форм власності тощо [1, 2].

Розвиток суспільного виробництва та процесів обігу значною мірою вплинув на теоретичні погляди науковців відносно сутності та поняття «ринку». На окремих етапах розвитку економіки воно набувало нових значень та характерних рис, які доцільно розділити на такі основні періоди.

1. Розпад первісно – общинного суспільства, при якому обмін товарами ставав регулярним, здійснювався у певному місці, у визначений час.

2. Розвиток ремесел на основі суспільного поділу праці. Характеризується появою розширених місць торгівлі. Для обміну товарами відводили постійні місця — ринкові площі. За таких умов панують вільні відносини покупців і продавців, ціни на товари схильні легко і швидко вирівнюватись.

3. Поглиблення суспільного поділу праці, розвиток товарного обміну, поява грошей. Такі прогресивні зміни стали передумовою утвердження розвинутих товарно-грошових відносин, за яких акти купівлі-продажу могли бути розірваними в часі та просторі. Ринок перестав розглядатися лише як місце торгівлі, оскільки у відносинах суспільного виробництва сформувалася нова структура — сфера обігу, що організована за законами товарного виробництва та товарно-грошового обміну.

4. Розвиток промисловості з гнучкими динамічними структурами обумовив розвиток індустрії та посприяв охопленню всіх факторів виробництва. Цей період характеризується тим, що об'єктом купівлі-продажу стають не тільки засоби виробництва, а й робоча сила. Слід підкреслити, що купівля-продаж робочої сили притаманні лише капіталістичному виробництву. Теоретичні погляди вводять у науковий обіг нові тлумачення сутності ринку, а саме: по-перше, акцентується увага на об'єктах ринкових відносин, тому ринок розглядається як сукупність економічних відносин, за допомогою яких здійснюється обіг суспільного продукту в товарно-грошовій формі; по-друге, приділяється значна увага ринковим відносинам, ринок характеризується як сфера реалізації частини суспільного продукту в процесі економічних відносин.

5. Розвиток цивілізованих суспільств, що спираються на науково-технічні досягнення, передові технології і приводять до формування постіндустріальних ринкових відносин. Перетворення господарських відносин ґрунтується на інформаційній економіці, електронних мережах та цифрових ринках. Ринок розглядається як форма господарювання, що характеризується вільними доступом учасників відносин до обміну стандартизованою продукцією, інформаційними продуктами або послугами [3 с.77].

Слід підкреслити, що класична економічна теорія та політична економія розглядають ринок як організацію господарства, за якої відбувається «вільна гра» ринкових сил. Реалізуючи свої інтереси, економічно вільна людина поліпшує свій добробут і

водночас примножує багатство суспільства [2 с.367, 4]. Інтереси суб'єктів ринку гармонізує конкуренція, завдяки якій досягається економічна рівновага. Роль держави, соціальних, фінансових та інших процесів у ринкових відносинах розглядалася неоднозначно та підлягала поступовому переосмисленню. Велику роль у затвердженні економічних поглядів на ринкові процеси відіграли чисельні наукові школи, що визначали упорядковану взаємодію та регулярність відносин суб'єктів господарювання. Важливим джерелом еволюційних уявлень у суспільних науках стали погляди науковців XIX-XX століть. Відродження суттєвого інтересу до еволюції ринку передусім пов'язано з активізацією досліджень у сферах економічного зростання, технічного прогресу, а також з новим етапом методологічних дискусій відносно значення принципів максимізації ринкових процесів та їх адекватності реальній поведінці економічних суб'єктів в умовах, що змінюються [2, 3].

Перегляд еволюції ринкових відносин з погляду класичної політичної економії дозволяє стверджувати, що зародження теоретико-методологічних підходів розглядалося з декількох позицій. Наукові погляди значно вплинули на формування ринкових моделей поведінки. Фундаментальні теорії, що були покладені в основу ринкових відносин, поетапно зароджувалися та становилися:

по-перше, у період поширення теорії меркантилізму, що враховувала розширення ринкових відносин (XV—XVIII ст., У. Петті, П. Буагильбер), та під час появи школи фізіократів, яка приділяла значну увагу ринковим відносинам на мікро- та макрорівнях, що базуються на вивченні ролі та місця сільського господарства, та одночасним порівнянням доцільності і вагомості сфери обігу коштів (друга половина XVIII ст., Ф. Кене, А. Тюрго та ін.) [1];

по-друге, у часи формування економічних законів (А. Сміт, XVIIIст.), які спиралися на сутнісне трактування таких категорій, як товар і його властивості, гроші, заробітна плата, прибуток, капітал, продуктивність праці. Ці визначення були покладені в основу подальших ринкових концепцій [1, 3];

по-третє, у період завершення промислового перевороту в розвинених країнах ідеї А. Сміта поглиблювалися і доповнювалися одностумцями, (Д. Рикардо, Т. Мальтус, Н. Сеніор, Ж. Сей та ін.), що спричиняло подальший перегляд теоретико-методологічних підходів. Відповідно до класиків, економічні закони та конкуренція діють як "невидима рука", у результаті чого ресурси перерозподіляються для ефективного (повного) використання, ціни на товари та ресурси швидко змінюються, встановлюється рівновага між попитом та пропозицією [1, 4];

по-четверте, у фазі завершення узагальнення кращих досягнень класичної школи, представниками якої є Дж. Милль і К. Маркс, спостерігалось формування неокласичної економічної теорії, що значною мірою переглядала ринкові відносини, шукала в них протиріччя та конфлікти [1, 7].

Поступові перетворення в господарстві, перегляд ролі і місця держави в соціальних та економічних процесах обумовили появу різноманітних моделей переходу до сучасного ринку. Накопичений досвід країн із розвинутою економікою дозволяє виокремити особливості ринкових систем. Певні закономірності трансформаційного процесу сформували три пріоритетні моделі ринкових відносин.

Природно-історична модель застосовувалась переважно в країнах ортодоксального капіталізму (Голландія, Велика Британія, США) під час економічних перетворень. Володіння вільними територіями відкривало можливості екстенсивного зростання, сприяло досягненню раціональності та збалансованості у господарюванні та правилах «ринкової гри».

Державна модель отримала розповсюдження після другої світової війни (Італія, Німеччина, Японія, країни пострадянського простору). Низький рівень конкурентоспроможності виробництва вимагав прискореної побудови ринку за умов застосування державної підтримки власника (замовлення, податкові пільги, субсидії та імпорتنі квоти).

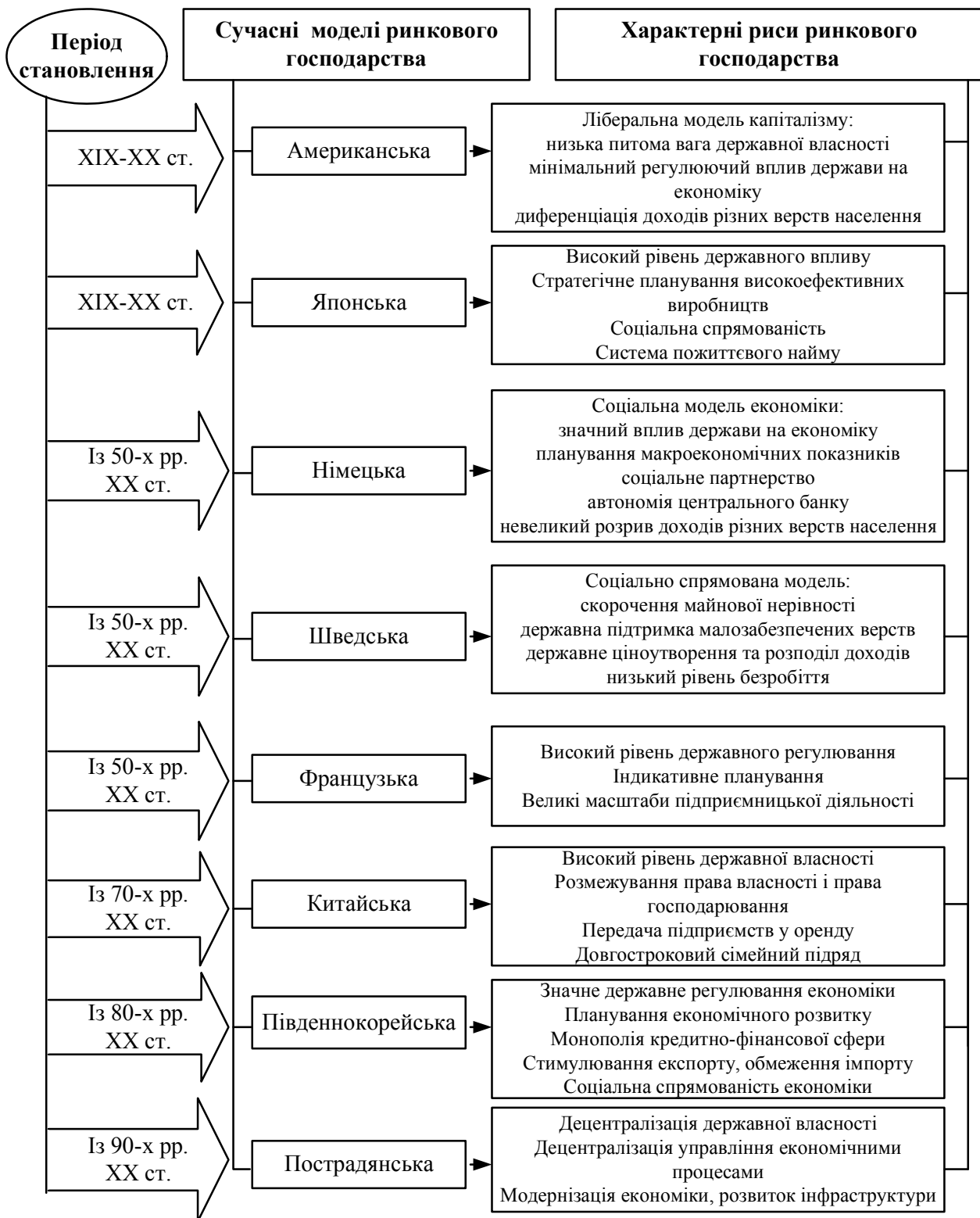
Зовнішньоекономічна модель переважно застосовувалась у країнах, орієнтованих на залучення іноземних інвестицій та експорт (країни Близького Сходу, Південна Корея, Індонезія та ін.). З метою розвитку ринку державна підтримка спрямована на підприємства, які розширюють експортне виробництво, одночасно знижуючи рівень витрат та використовуючи низький рівень заробітної плати.

Слід підкреслити, що на формування ринкових моделей країн впливають історичний досвід та менталітет, економічні традиції, політична платформа, зовнішньоекономічні та зовнішньополітичні чинники. Окремі бачення ринкових процесів та економічних систем дозволяють стверджувати, що, базуючись на приватній власності, в деяких країнах ринок почав виявляти відповідний економічний інтерес через систему економічних стимулів, таких як вільний перелив капіталів, вільний вибір підприємницької діяльності. Тенденція пошуку власної ніші у різноманітне номенклатуру товарів та підштовхує збільшувати частку ринкової конкуренції.

Періодизація розвитку ринку дозволяє усвідомити та виокремити відповідні моделі ринкового господарства (рис. 1). Кожна з існуючих моделей: американська, німецька, шведська, французька, японська, південнокорейська, китайська, пострадянська - має власні специфічні риси та

підрунтя. Формування сучасного ринку відбувалося паралельно з процесом формування економічних

інститутів країн: грошових, банківських, фінансових, податкових, митних систем та ін.

Рисунок 1 - Сучасні моделі ринкового господарства

Слід відзначити, що реформування ринку перш за все передбачало поступову лібералізацію цін, відмову від державного ціноутворення, роздержавлення і приватизацію майна, поширення виробництва різноманітних товарів. Така систематизація сучасної моделі ринкового господарства надає змогу поширити уявлення про особливості розвитку економічних відносин у системі еволюції у відповідні періоди та поширити новітні теоретико-методологічні підходи до формування системи знань.

Окреслені теоретичні підходи щодо побудови моделей ринкових господарств свідчать про те, що в багатьох країнах простежуються ліберальні або соціальні риси. Завдяки державному регулюванню відбувається стійка орієнтація на розвиток внутрішніх або зовнішніх ринків. З'ясовуючи ринкові тенденції, слід сказати, що зараз серед країн із розвинутою економікою переважає соціально орієнтовані ринкові відносини, що здатні гнучко реагувати на зміни господарювання. Однак, незважаючи на стійку тенденцію поширення моделей господарства, на практиці існують труднощі та протиріччя. Спираючись на теорію еволюційного розвитку ринку та обрані на цій основі моделі господарювання, можна простежити той факт, що прийняті правила та моделі ринкової поведінки не завжди знаходять свій глобальний екстремум. Суб'єкти господарювання, що сприяють активізації ринкових перетворень, приймають рішення в рамках існуючих інститутів, паралельно створюють нові ринкові правила та норми, здійснюють процеси імітацій та інновацій, що призводять лише до локального кумулятивного ефекту.

Обмеженість ринкових ефектів пояснюється тим, що стрімкі або випадкові дії здатні порушувати безперервність системи господарювання, як наслідок, взаємодія між ринковими агентами відбувається за нерівних умов. Тому результати ринкових процесів можуть бути як позитивними, так і негативними по відношенню до окремих ринків, що в свою чергу впливає на їх відкритість, мобільність, недетермінованість тощо. Суттєвого значення тоді набувають специфічні підходи, що завдяки соціальним категоріям (державна, капіталізм та ін.) звертаються до реальних або абстрактних індивідуумів, які переважно здатні завдяки своїм власним рисам окреслювати адекватні соціальні позиції та пояснити їх вплив на сучасний ринок. Однак не варто ігнорувати те, що кожне окреме бачення повинно враховувати той факт, що ринкові процеси є цілісною, єдиною (з точки зору біології, фізики, фізіології тощо) універсальною частиною оточуючого середовища.

Необхідність розкриття ролі та місця еволюційних процесів у системі ринкових

відносин пояснюється тим, що суттєві відмінності сучасних поглядів від попередніх періодів (класицизм, неокласицизм) вимагають подолання деяких ринкових протиріч та обмежень. Сьогодні становлення ринку значною мірою залежать від раніше зроблених господарських кроків, теперішніх випадкових подій, що здатні порушити ринкові процеси. Усе це задає визначене підґрунтя для подальшої трансформації сучасного ринку.

Усвідомлення впливу еволюційних процесів на розвиток ринку сьогодні має досягатися шляхом застосування теоретико-методологічної орієнтації, що базується на аналізі, досконалому знанні господарських процесів, яке виключає невизначеність існуючих перетворень. Така теорія може розглядатися як крок у бік подолання розриву між методологічним індивідуалізмом і холізмом. Як правило, індивідуалізм розглядається як економічний феномен та результат вільного вибору суб'єктів господарювання. При цьому до уваги не береться існування зворотного зв'язку між окремими ринковими суб'єктами та соціальним оточенням. У свою чергу, холізм розглядає соціальну цілісність, одночасно залишаючи без уваги творчу здатність господарюючих індивідуумів.

Теоретичні дослідження еволюції ринкових процесів мають прагнути до більш досконалого розгляду рівнозначних та взаємозалежних результатів, оскільки раціональний вибір суб'єктів господарювання і тиск системи вступають у взаємодію та породжують необоротний динамічний процес розвитку ринку. Із погляду еволюційної економіки, серед перспективних напрямів теоретико-методологічному дослідженню мають підлягати галузева структура ринку, соціальні інститути та організації. Дослідження галузевої структури повинне містити набір правил, якими керуються суб'єкти господарювання у даній галузі. Питання, що у зв'язку з цим виникає, стосується одиниці відбору. На думку автора, відбір має здійснюватися на рівні відповідного суб'єкта з одночасним урахуванням популяції тих чи інших еволюційних процесів галузі.

Дослідження соціальних інститутів має враховувати еволюцію правил соціальної організації, тобто соціальних норм і конвенцій, як процес взаємодії суб'єктів. Завдання, яке необхідно ставити перед дослідниками, – з'ясування механізму формування соціальних норм, що впливають на розвиток сучасного ринку.

Під час теоретико-методологічного дослідження організації господарюючий суб'єкт має розглядатися з точки зору складної структури. До таких організацій можуть належати як окремі фірми та ринки, так і уряд, міністерства тощо. На основі дослідження та наукового поширення уявлень про сучасні господарські відносини ринок стає більш передбачуваним, взаємодія у рамках

організацій полегшується, втілюються накопичені знання.

У зв'язку із цим теорія еволюційного розвитку сучасного ринку дозволить окреслити низку питань про те, як в міру накопичення та осмислення знань про макро- та мікросередовища змінюється організаційна структура. Крім того наважливу увагу заслуговує питання обмежень природного відбору, визначення фактора низького або високого ступеня пристосовуваності з одночасним пов'язанням із минулим.

Висновки. Варто підкреслити, що в рамках еволюційних процесів існує невизначеність нормативної інтерпретації ринкових перетворень. Суть даного питання зводиться до розкриття послідовності та оптимальності еволюційного руху від нижчих форм ринкових відносин до вищих. Оцінка існуючого ринкового становища як оптимального трактується суперечливо. Оскільки є твердження, що еволюція веде до більш ефективних форм господарювання, це неявно означає стабільність зовнішніх умов. У свою чергу, якщо простежується позитивна ринкова динаміка, то й питання про будь-яке методологічне втручання анулюються. Однак не варто забувати, що сучасні реалії вимагають теоретико-методологічного обґрунтування проблемних питань та особливостей, що виникли між еволюційними процесами та можливостями втручання в ринкове господарство. Обрані напрями повинні мати на меті пошук найкращого розв'язання ринкових питань за конкретних умов.

Поширення новітніх теоретико-методологічних підходів до формування системи знань дозволить більш досконало визначати та

окреслювати еволюційний вплив на розвиток сучасного ринку. Наукове визначення загальних та найбільш суттєвих ринкових перетворень посприє активізації глибокої та розвинутої ринкової взаємодії.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. История экономических учений: учеб. пособ. / Под ред. В.Автономова, О.Ананьина, Н.Макашевой. – М.: ИНФРА-М, 2008. – 784с.
2. Політична економія: навч. посіб. / За ред. В.О. Рибалкіна, В.Г. Бодрова. -К.: Академвидав, 2007. – 672с.
3. Пономаренко Н.Ш. Особливості розвитку інформаційного ринку : [монограф.] / Н.Ш. Пономаренко, О.В. Фінагіна. - Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2006. – 194с.
4. Попов А.И. Экономическая теория: учеб. для вузов. / А.И. Попов. – [4-е изд.]. – СПб.: Питер, 2006. – 544с.
5. Савощенко А.С. Инфраструктура товарного ринку: навч. посіб. / А.С.Савощенко. – К.: КНЕУ, 2005. - 336с.
6. Экономическая теория / Под ред. А.И. Добрынина, Л.С. Тарасевича. – [3-е изд.]. – СПб.: Изд-во. СПбГУЭФ; Питер, 2008. – 544с.
7. Hodgson G. Evolution and Optimality / G.Hodgson // The Elgar Companion to Institutional and Evolutional Economics. - Aldershot, 1994. - Vol.1. - P.209.
8. Nelson R., Winter S. An Evolutionary Theory of Economic Change. / R.Nelson, S.Winter. - Harward Univ. Press, Cambridge: 1982. – P.124-136.

Аннотация. В статье систематизированы существенные моменты рыночных преобразований. Высказана авторская мысль относительно эволюционного развития современного рынка. Раскрыто влияние определенных проблем на дальнейшее развитие экономической науки. Приведены направления расширения теоретико-методологических подходов к формированию системы знаний о рынке.

Ключевые слова: рынок, эволюционное развитие, этапы становления, модель рыночного хозяйства, преобразования, рыночные отношения, новые подходы.

Summary. In the article the essential points of market reforms. Expressed the author's idea about the evolutionary development of the market. Revealed the influence of certain problems in the further development of economic science. Shows the poisoning expansion of theoretical and methodological approaches to the development of knowledge about the market.

Keywords: market, evolutionary development, stages of formation, the model of a market economy, transformation, market relations, new approaches.

*Рецензент д.е.н., професор ДІЗТ Фінагіна О.В.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Токмакова І.В.*